

Chocolade op de Dam

tekst Sjoukje Dijkstra
beeld Jack Ooms

„Free Palestine, free Palestine.” Marokkaanse jongens fietsen –hun leus roepend– over de Amsterdamse Dam. Een markante orthodoxe Jood en een vrouw rennen met de Israëlische vlag achter de fietsers aan. Een andere Israëlische man kijkt hoofdschuddend toe. Hier komt ellende van.

Kom, we willen praten. We willen jullie mening horen, roept de vrouw nog, maar nee. De jongens weten niet hoe snel ze zich uit de voeten moeten maken. „Helaas”, verzucht Cornelia van Dijk, vrijwilliger van Lev La’oham. „We willen juist weten wat andersdenkenden vinden. We willen graag discussie uitlokken.”

Tegen oneerlijke boycot
Een kolonist wordt hij genoemd en een landbezetter. Nati Rom voelt zich niet zo. Hij staat pal voor wat volgens hem juist is. En hij verzet zich tegen een in zijn ogen oneerlijke boycot vanuit Brussel. Een boycot die heel veel kleine ondernemers in de zogenoemde bezette gebieden in Israël raakt.

De EU keurde recent nieuwe richtlijnen goed voor het labelen van producten die afkomstig zijn van Joodse nederzettingen aan de Westelijke Jordaanoever, Oost-Jeruzalem, de Gazastrook en de Golanhoogte. „Het doel van de labeling is deze producten te blameren, zodat ze gemakkelijk genegeerd –geboycot dus– kunnen worden”, aldus Rom. „De boycot was er al. Alleen nu is het officieel.”

In december stond Rom twee dagen op de Dam in Amsterdam. Je kon ’m niet missen. Voorbijgangers mochten geboycotte chocolade proeven. Vervolgens vroeg Nati Rom hun mening over de boycot van Israëlische producten van de Westbank. „We willen dat mensen goed nadenken over wie ze raken wanneer ze meedoen aan deze boycot. Niet alleen Israëliërs, ook juist de Palestijnen die in deze gebieden wonen en werken.”

Apartheid
„Maar als Palestijnen in illegale nederzettingen door slechte economische omstandigheden gedwongen zijn om daar te werken bij diverse bedrijven, wat kun je dan?” zo reageert Sonja van den Enden, bestuurslid van Stop de Bezetting.nl, desgevraagd. Zij meent dat een boycot het enige middel is om de –in haar ogen– bezetting

te laten ophouden. „Zolang deze en andere organisaties blijven claimen dat zij alleenrecht hebben in Palestijns gebied, gaan zij voorbij aan het bestaansrecht van Palestijnen. Dit heet apartheid. Zolang Israël de kenmerken heeft van een religieuze staat in plaats van een seculiere democratie zal het geen vrede kennen.”

Journaliste en publiciste Anne-dieke Kuchler, zelf ooit werkzaam en woonachtig in Israël, heeft de laatste keer dat zij in Israël was beide kanten van het conflict kunnen zien. „Er werken heel veel Palestijnen bij Israëlische bedrijven: fabrieken, garages en dergelijke. Gaan we dus doen wat die –slecht geïnformeerde– boycotvoorstanders willen, dan pak je dat land aan twee kanten. Dan is iedereen de klos.”

Kogelvrij vest
Rom spreekt met passie over zijn thuisland. Dat neemt niet weg dat het een moeilijk leven is voor hem en zijn familie. „We leven continu in angst. Elke dag zijn er honderden aanslagen. Onze vrienden zijn dood, mijn kinderen dragen een kogelvrij vest naar school en mijn vrouw wordt regelmatig bekogeld met stenen. Arabieren hebben in de afgelopen tijd ’s nachts onze bomen omgehakt en verbrand: 1300 bomen zijn er nu al weg.” Toch zou hij nergens anders willen wonen. „Alleen

„Als vandaag alle bedrijven op de West-bank sluiten, hebben er morgen heel veel kinderen honger”

hier voelen we ons verbonden met God. Dit is onze erfenis. Het beloofde land.”

„Het is moeilijk leven voor iedereen”, beaamt Kuchler. Zelf heeft ze het bloedige resultaat van een dodelijke bomaanslag op een bus gezien. „Het was verschrikkelijk. Met geen pen te beschrijven.”

„Met de door Israëliërs opgetrokken muur ben ik niet blij, maar er komen dagelijks meer dan tachtig raketten uit Gaza. Dus kun je je wel voorstellen waarom die muur er staat, maar het is een deprimerende toestand. In Bethlehem zijn de straatjes momenteel donker door de enorme muur. Het is niet Berlijn in de jaren 60. Ook die lange rijen wachtenden bij de checkpoints en het gestuntel met

Nati Rom (l.) en Cornelia van Dijk (op de rug gezien): „We willen juist weten wat andersdenkenden vinden. We willen graag discussie uitlokken.”

het doorlaten van de Palestijnen die dagelijks naar hun werk moeten, is werkelijk verschrikkelijk. Ik heb met die mensen te doen. Die muur is net zo’n slag in het gezicht van het Palestijnse volk als de Rotskoepel op de heiligste van de heiligste plek voor de Joden. Namelijk de plek waar hun tempel heeft gestaan.”

Met twee maten meten
Het enige wat je volgens Kuchler bereikt met de boycot van Israëlische producten is dat zowel Israëliërs als Palestijnen erop achteruit gaan. Zelf vindt ze etikettering door de enorme muur. Het is niet Benaming is. Dus niet: „Afkomstig uit de bezette gebieden”, maar bijvoorbeeld: „Gemaakt in een

fabriek met zowel Israëlische als Palestijnse medewerkers op de Westbank.”

Wat Kuchler aangaat zijn er naar de huidige maatstaven meer landen die in aanmerking komen voor etikettering. „Er woeden in Afrika achttien oorlogen. In Congo worden vrouwen massaal verkracht en verminkt en ook in andere landen hakken mensen elkaar de ledematen en uiteinde-lijk de hoofden af. Daar hoor je bijna niemand over. We kopen dagelijks aardbeien, bessen, groente uit diverse landen daar. Afrika heeft een soort van „gunfactor”; Israël niet. Dat land ligt onder een vergrootglas van de media. Als vandaag alle bedrijven op de Westbank sluiten, hebben er mor-

gen heel veel kinderen honger.” Van den Enden daarentegen zegt blij te zijn met de steun vanuit de EU. „Er werd al langer geboycot, maar er is nooit echt aandacht aan besteed vanuit ‘Europa’. Nu wel, dat vind ik positief. Laat de Nederlandse politiek er nu ook serieus achter gaan staan. Zonder politieke wil kun je boycotten, maar het zal weinig effect hebben. Het begin is nu in ieder geval gemaakt.”

Tegenbeweging
Strijdustig als Rom is, lanceerde hij al in 2012 een tegenbeweging van alle boycotts van producten uit het Bijbelse hartland. Lev Ha’olam –wat zo veel betekent als “Hart van de wereld”– is een organisatie

waar mensen maandelijks voor 90 euro producten uit Judea en Samaria kunnen kopen. „Onder het motto: Zij boycotten, wij kopen”, legt hij uit.

De richtlijnen voor labeling krijgen niet in alle Europese landen bijval. Griekenland heeft al aangegeven de etikettering uit de omstreken gebieden van Israël af te wijzen, ook Duitsland voelt niet veel voor labeling van de producten.

CU-Kamerlid Voordewind wil dat ook minister Koenders van Buitenlandse Zaken er nog eens goed naar kijkt. Voordewind heeft Koenders in oktober nog gesproken. „Daarna vond de stemming plaats over de motie van Ten Broeke (VVD). Het is

toen ook nog aan de orde geweest via Kamervragen. Koenders wil echter de etikettering van producten uit de bezette gebieden voortzetten”, aldus Voordewind. De ChristenUnie is tegenstander van de etikettering en zal hiertegen bezwaar maken. „Het is geen verordening maar een richtlijn. Dus lidstaten kunnen ervan af wijken. Naast genoemde landen zijn ook Tsjechië en Slovenië tegen de richtlijn”, laat Voordewind weten.

Positief
Ondanks negatieve reacties en zelfs agressie die de actievoerende Rom op de eerste dag op de Dam ervoer, verliep dag twee vrij soepeltjes. Toch kwamen er

nog Joodse mensen op Rom af die hem waarschuwden. „Je moet je Joodse lokken verbergen”, zeiden zij. „Anders zouden mensen je wellicht iets aan willen doen.” Dat het zover is gekomen dat Joden weer bang zijn in Europa, vindt hij onbegrijpelijk. Toch is Rom tevreden over het resultaat van de actie. „Verbazingswekkend hoeveel mensen positief reageerden.” Dat vindt ook Cornelia van Dijk van de Nederlandse tak van Lev Ha’olam. Rom deelt de chocolade uit en filmt. Zij interviewt de mensen. Als er even weinig reactie loskomt, pakt ze de Israëlische vlag en zwaait ermee.

Daar staat ze dan. Provocerend, luidkeels roepend: „Proef ook geboycotte producten uit Israël.”

column

Feestje

tekst ds. J. Belder

Gifpijlen scheren om ons huis. Vuurwerkbommen ontploffen. Glas ramelt in de sponningen. Vaatwerk in de kastjes. Cultureel erfgoed, las ik in de krant. Evenals “het bovenstemzigen” in Genemuiden. Ik weet wat ik liever hoor.

„Hadden we maar een hotelletje in Brussel boeekt. Een last minute. In het vuurwerk-vrije centrum”, jammer ik, de dekens nog hoger over me heen sjoerend. Hoeken en gaten, retsen en kieren van onze woonstee zijn zorgvuldig gedicht. Het culturele erfgoed pleegt een benauwende aanslag op mijn bronchiën, die het vanwege een griepaanval al zwaar hebben.

Met innige gevoelens van dankbaarheid overdenk ik onderwijl de moedige maatregelen die onze overheid nam, door de afsteektijd van vuurwerk in te korten en daarmee tegemoet te komen aan de vuurwerkhaters. Meer zag ex-minister Opstelten niet zitten, bang voor knallende ruzies. Laat het over aan de marktwerking, dan komt het vanzelf goed. Dat is waar. Woningbouwcoöperaties, spoor, post en zorg bewijzen het.

Dit keer werd er voor een slordige 65 miljoen legaal vuurwerk vermarkt. Post- en pakketbezorgers sleepten daarnaast met ware doodsvrees nog eens voor kapitalen aan mortierbommen, cobra’s en andere munitie door het land. Illegaal vuurwerk. Verkrijgbaar bij louches adresjes op internet. Allemaal markt.

Vergeet ook het grensland niet. In Baarle-Nassau stonden ze bij de vuurwerkboeren in de rij. Nederlanders. Bepakt en bezakt kwam de een na de ander naar buiten. Blut, maar met een gelukzalige uitstraling.

Deze week komen de instanties met cijfers. Zo veel autobranden, een sportzaal verwoest, een x aantal beschadigde en vernielde ogen. De afgelopen zeven jaren waren dat er 2140 volgens deze krant. Gehoorshade is lastiger te meten. Geldt ook van dierenleed. Katten en honden die in doodsangst blaas en darmen legen op het tapijt, en erger.

Al met al: toch een rustig verlopen jaarwisseling. Jammer van die afgerukte lichaamsdelen en andere diepe wonden. Gevolg van korte lontjes.

Australië kent een consumentenverbod op vuurwerk. Dat wil GroenLinkser Arno Bonte ook voor Nederland. Hij bedacht het Meldpunt Vuurwerkoverlast. Ook van mij mag die vuurwerkgekte de wereld uit. Te beginnen in Nederland. Lijd ik aan linkse sympathieën? Ben ik een cultuurbaarbaarl?

Hoezo erfgoed? Hoezo traditie? Omdat iemand die rommel zestig jaar geleden vanuit China begon te importeren toen de ‘gewone’ man wat meer te besteden kreeg?

De komende dagen wordt duidelijk of ik na deze column genooddaakt ben asiel aan te vragen in Australië. Je wordt bij dit beladen onderwerp immers zomaar afgeschoten.